

© JOWI SCHMITZ

Waar de verhalen wonen

VRIJHEIDSDRANG – Met *Weg* won Jowi Schmitz de Dioraphte Literatour Prijs. Schmitz schreef in totaal elf boeken, waaronder romans voor volwassenen, jeugdromans en thrillers en een boek over woonbootbewoners in Amsterdam. Ook beheerst ze, tot op zekere hoogte, de kunst van het vliegen.

DOOR EVA GIBBIS

Hoe verplaats jij je in de gedachtewereld van je jonge hoofdpersonages?

‘Via mijn schrijfleeftijd, die ligt vermoedelijk rond de tien jaar, met enige rek. Zelfs van mijn roman *Kus van je zus* werd de toon ‘kinderlijk’ genoemd, terwijl wat daarin gebeurt totaal niet kinderlijk is. Eenvoudige taal maakt een verhaal niet per definitie simpel. Na het lezen van een paar bladzijden van wat uiteindelijk *Ik heet Olivia* en daar kan ik ook niets aan doen werd, zei mijn redacteur Monique Postma: misschien is het een kinderboek, terwijl ik dacht: roman. Ik wist nog niet precies wat er met Olivia’s moeder was, ik dacht nog dat Olivia iets heel ergs ging doen – ik had vermoedens. Na die opmerking van Monique ontstond er focus. Ik wist eerst ook niet dat *Weg* een young adult-boek zou worden. Behalve bij *Schat onder de stad*, doelbewust een jeugdthriller, probeer ik niet

steeds iets anders uit, ik volg gewoon het verhaal. Een hele onderneming; als je zomaar het bos inwandelt kan het even duren voor je ergens uitkomt.’

Hoe vind je de weg?

‘‘Mama, vertel eens een verhaal,’’ vragen mijn zoons van acht en vier vaak en zodra ik een beginnetje heb, weet ik al zo’n beetje de afloop. Het hoe en waarom ontdek ik onderweg. Zo is het ook met boeken schrijven: alsof een pitbull me bij de keel grijpt tot ik eruit ben. Het is net ontdek je plekje; ergens in je hoofd zit een ingang naar verhalen, dat zeg ik ook altijd tegen schoolkinderen. Ik heb hem ontdekt toen ik in New York zat, dankzij een beurs van het Fonds Podiumkunsten. Vlak voor vertrek sprak ik Christoph Buchwald en Eva Cossee van uitgeverij Cossee. ‘‘Ik houd van het uitpluizen van verhalen,’’ vertelde Christoph. Ik liet hem een paar pagina’s lezen, over een man die op een berg zat en voor niemand de deur opende. Wat ik ook deed, wie ik ook langs stuurde, ik kreeg hem niet die berg af. Noch uit mijn hoofd. Buchwald: ‘‘Je moet die man niet zo lastigvallen, loop gewoon achter hem aan. En als je er een boek van kan maken wil ik het uitgeven.’’ Toen ik in New York in de metro eens niks te lezen bij

me had, maar wel een mooi notitieboekje, begon ik te schrijven. Ik had mijn ingang naar *Leopold* gevonden, mijn roman-debuut.’

Welk boek ging het moeizaamst?

‘*Weg*, omdat het eerst zoveel verhalen waren die pas na een enorme omtrekkende beweging samenkwamen. Het gaat over Anna, een puber die wegloopt van huis. Ik wilde al heel lang schrijven over vrijheid, hoe je die moet bevechten. Maar ik wist nog niet hoe, wie het ging vertellen. In een eerdere versie werd Anna een verbitterde samoeraï van een jaar of 25 die met een zwaard op haar rug naar Amsterdam terugkeert, nadat ze – net als ik, maar dan op een ander moment in haar leven – in een woonwagen had gewoond. Tientallen pagina’s, prachtige scènes, maar ik kwam geen centimeter verder. Het duurde jaren voor ik weer de versheid van mijn eigen ervaringen voelde. Ik was veertien toen ik zelf wegliep; mijn personage had dus nog meer dan tien jaar terug te gaan in de tijd. Waarom Anna wegloopt? Precies weet ik het niet, ik weet wel dat ik zelf geen ruimte voelde, niet werd gezien. *Weg* biedt geen verklaring, het is een onderzoek naar de vraag hoe het kan dat mensen die van elkaar houden, toch niet samen blijven. Ik val zelf niet samen met personage Anna en haar ouders zijn niet mijn ouders, maar het gevoel moest rakelings scheren

langs het mijne. Dat moest ik durven. Wat me gaande hield: ik wilde niet de rest van mijn leven om dit verhaal heen blijven cirkelen. Toen ik het afhad, kwam de gedachte: nu kan ik schrijven wat ik wil, nu ben ik vrij.’

Welk boek was het meest urgent?

‘*Te vroeg geboren*, de dagboekantekeningen over mijn zoon-tje Milo die na 26 weken ter wereld kwam. Schrijven om te overleven was dat. De wereld bezweren. Die bestond uit het ziekenhuis, onze woonboot en die paar geschreven zinnen per dag. Tot, en dat besef herinner ik me nog goed, er weer ruimte was voor de buitenwereld en ik weer kon nadenken over wat ik zou opschrijven.’

Zelfs in dat boek op leven en dood is er hoop en de schoonheid van taal.

‘Mijn moeder heeft een waanzinnig vermogen om in de grootste ellende nog het positieve te zien. Die zonnige kant zit ook diep in mijn systeem gestampt. Soms is dat houvast. Toch gebeurt er in mijn boeken genoeg naars. In *Kus van je zus* bijvoorbeeld, over een verstoorde relatie tussen twee zussen. Dat boek heb ik nooit herlezen trouwens, het is te dicht op de huid geschreven vind ik. Zoals een zangeres die te veel voelt ook niet meer mooi kan zingen.

Weg is wat mij betreft in stilistisch opzicht het meest geslaagd. Tijdens de uitreiking van de DLP vroeg een lid van de Nescio-leesclub, die ook in de jury had gezeten, ‘Mevrouw, kent u Nescio? Wij zagen thema’s van hem terug in uw werk.’ Een ander: ‘En dat is een groot compliment!’ Zo leuk en wonderlijk, daar blijf ik heel lang blij van. De erkenning in de vorm van die prijs betekent heel veel voor me. Ik neem mezelf serieuzer, durf me professioneler op te stellen.’

Verkiez jij, verhalenverteller, ratio of verlangen?

‘Ik droomde altijd dat ik kon vliegen en het leek me zo fijn om dat echt te voelen. Ik ontdekte dat er in Barcelona een acrobatiekschool was waar je flikflaks kon leren en dacht: dat lijkt er een beetje op. Ik ging erheen met mijn viool, zeventien jaar oud, verdiende geld als straatmuzikant. Dat is misschien het voordeel als je jong wegloopt, veel minder mensen zeggen: zou je dat nou wel doen. Wat bleek: ik was niet gemaakt voor de flikflak. Niet getreurd, terug in Nederland hoorde ik van de vrije val bij aikido en daar ben ik heel goed in geworden.

Ach, ratio, verlangen – waarom zou je het eigenlijk tegen elkaar wegstrepen? Als ik zeg dat ik een paarse olifant met stippen ben tegengekomen, en jij gunt mij dat en we geloven het beiden, dan is het toch waar? Er zit veel ruimte in de realiteit die we niet mogen benutten. Geen idee waarom, want dáár wonen de verhalen.’ ***

Voor een bespreking van *Weg*, zie *Lezen* nummer 4, jaargang 2016, p. 7. jowischmitz.nl